

DRUGA, Ladislav: *Dejiny astronómie a Slovensko*. Bratislava : SHMÚ, 2006, 443 s.

Pred niekoľkými rokmi prišla aj do slovenských hvezdární kniha, ktorá sumarizuje rozvoj astronómie tak v medzinárodnom, ako aj v slovenskom merítku. Ladislav Druga, autor tejto publikácie a aj viacerých ďalších, pracuje v Slovenskej ústrednej hvezdárni v Hurbanove a venuje sa najmä dejinám astronómie. V knihe vo formáte A4 na 443 stranách podáva vcelku vyčerpávajúci prehľad o rozvoji tejto vedy.

Publikácia „Dejiny astronómie a Slovensko“ je knihou, ktorá čitateľa oboznamuje s rozvojom astronómie v rámci Európy a slovenského územia od čo najvzdialenejšej minulosti po súčasnosť. Je rozdelená na deväť častí resp. kapitol. Prvé dve kapitoly sú nosnými kapitolami knihy, ďalšie časti môžeme považovať za doplnkové, avšak tiež značne prínosné pri tvorbe prehľadu o dejinách astronómie.

Prvá časť predstavuje vcelku ucelený prehľad rozvoja astronómie vo svete, najmä teda v Európe, ale aj v ďalších častiach sveta, ako sú napríklad arabské krajiny, nakoľko Arabi boli výnimočnými astronómami. Tomuto prehľadu však patrí kratšia z dvoch nosných kapitol, nakoľko sa autor chcel zaoberať prevažne slovenským územím. Napriek tomu Druga prináša vcelku plynulý text, ktorý sprevádza čitateľa rozvojom astronómie od rodového zriadenia raného staroveku po prvú polovicu 20-teho storočia.

Druhá, rozsiahlejšia časť, je venovaná astronómom (a ich objavom), ktorí sa na území Slovenska narodili alebo tu žili a rozvíjali túto vedu. Prínosom diela je, že sa zaoberá aj osobnosťami, ktoré sú viac-menej neznáme, a tým nás oboznamuje aj s menej známymi faktami. Postupne prechádza až po súčasnosť a to doslova. Posledné záznamy patria súčasným vedcom, uvádzajú aj mená súčasných riaditeľov hvezdární.

Tretia časť obsahuje informácie o historických pozorovaniach astronomických úkazov na našom území. Nasledujúce strany autor venoval aj základným pojmom v dejinách astronómie vo všeobecnosti. Ide o akýsi slovník pojmov, ktoré sú najčastejšie skloňované v súvislosti s touto tematikou. Táto časť je nazvaná „Základné pojmy astronomickej historiografie“.

Za jednu z najprínosnejších je vhodné označiť kapitolu venovanú

literatúre, kde autor priniesol sumár literatúry, ktorá sa venuje dejinám astronómie, aj keď je prevažne zahraničná a je usporiadaná podľa roku vydania. Nasledovne uvádza zdroje, z ktorých vychádzal pri tvorbe textu.

Súčasťou publikácie je zoznam významných svetových a „našich“ astronómov v abecednom poradí, aj keď si nemyslím, že by sa medzi astronómov mal radiť aj J. Gagarin.

V nasledujúcich častiach kniha obsahuje text, ktorý sa stručne venuje astronómii ako vede, čo ja osobne považujem za pozitívum. Mnohí čitatelia, ktorí sa rozhodnú túto publikáciu čítať, nemusia mať dostatočné znalosti na to, aby niektorým veciam porozumeli, možno by ani nedocenili prínos objavov v tejto vede. Preto prehľad znalostí z astronómie pokladám za dôležitú súčasť publikácie. Nasledovne sú uvedené tabuľky s rôznymi ďalšími údajmi, registre a resumé.

Vytknúť by sa publikácii dali nedostatočne zvýraznené dôležité údaje v texte, čím text miestami splýva a stáva sa neprehľadným. Autor ich zvýraznil kurzívou, no pravdepodobne by bolo lepšie tzv. tučné písmo.

Druga touto publikáciou rozvíja svoju predošlú prácu z roku 1995 „Úvod do dejín astronómie“, čo aj v knihe prízvukuje. Aj keď už v texte ani na seba a ani na iné zdroje priamo neodkazuje. Čo však čitateľ ocení, je grafická úprava publikácie. Nakoľko je určená aj pre bežného laika, obsahuje dostatočné množstvo vcelku veľmi dobre umiestnených fotografií a nákresov, ktoré dopĺňajú a obohacujú text. Aj keď chýbajú zdroje uvedené pod nimi. Za klad považujem resumé, ktoré je trojjazyčné.

Podobné publikácie na Slovensku síce vychádzali, ale takmer vždy iba ako preklady z cudzích jazykov. Takto ucelený prehľad v jednej knihe je skôr výnimkou a porovnávať by sme ho mohli pravdepodobne iba s jeho vlastnou predchodkyňou od toho istého autora a tou je už spomínaný „Úvod do dejín astronómie“. Je to menšia a kratšia verzia, ktorá je týmto spôsobom rozšírená do rozsiahlejšej a kvalitnejšie tlačenej knihy. Podobné prehľady, ale oveľa stručnejšie, obsahovali metodické materiály vydávané v minulosti pre hviezdárne.

Kniha bola distribuovaná do slovenských hviezdární, kde značným podielom pomáha pri prezentovaní dejín astronómie. Je vhodná pre široký okruh čitateľov - pre laikov, študentov a samozrejme je vhodným

doplňkom pri práci lektora na hvezdárni.

Pre mňa ako lektora na hvezdárni, ale aj človeka, ktorý sa venuje dejinám astronómie je tiež prínosom, nakoľko prináša aj menej známe fakty, nielen sumarizuje veľké objavy osobností, ako bol Kopernik či Bečvář a vyzdvihuje slovenských astronómov 20-teho storočia.

Napriek tomu, že publikácia vyšla dávnejšie, je vhodné jej venovať pozornosť najmä vzhľadom na jej zameranie, ktoré na Slovensku nie je tak preferované ako iné oblasti dejín.

Milada Jakubecová